

Nr 186.

Av herr **Stjärne m. fl.**, om inrättande av vissa nya befattningar vid lantbrukshögskolan.

Behovet av en utvidgad lantbruksekonomisk forskning och därpå grundad utvidgad undervisning i ekonomi har sedan länge varit påtalat. Behovet härav underströks starkt redan år 1932 när lantbrukshögskolan ersatte det gamla lantbruksinstitutet vid Ultuna. På grund av detta behov inrättades också vid högskolan en ekonomisk linje. Denna fick emellertid icke från början tillräckliga resurser och det efterhand ytterligare växande behovet har endast i mycket ringa utsträckning blivit tillgodosett.

Som en följd av de ogynnsamma förhållanden, under vilka lantbruksekonomin arbetat vid lantbrukshögskolan, kan nämnas att man, när innehavaren av den enda professuren inom läroområdet i höstas avgick med pension, icke kunde finna en kompetent ersättare inom landet vad beträffar de centrala delarna av ämnet.

Det må ytterligare framhållas att ämnesområdet med den utveckling, som försiggått, numera är för stort för att kunna i den utsträckning, som synbarligen ifrågasatts, behärskas av en enda person. Behovet av specialisering framgår av att det vid lantbrukshögskolan finnes utnämnda tre stycken docenter i ämnet med kvalifikationer i resp. jordbruksekonomi, marknadslära och jordbrukspolitik.

På grund av anförda förhållanden har styrelsen för lantbrukshögskolan, enligt vad som anföres i årets statsverksproposition, hemställt, att ur den nuvarande professuren i lantbruksekonomi med marknadslära sistnämnda ämne måtte utbrytas samt att en särskild professur i marknadslära måtte inrättas. Som motiv har styrelsen anført, att de ekonomiska ämnena vid högskolan ur såväl undervisnings- som forskningssynpunkt vore alltför knapphändigt tillgodosedda. Enligt styrelsens mening borde det ekonomiska ämnesområdet egentligen tilldelas tre professurer, varav en i lantbruksekonomi, en i nationalekonomi och jordbrukspolitik samt en i marknadslära. Då emellertid socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor vore föremål för utredning och frågan om särskild företrädare för ämnet nationalekonomi vid lantbrukshögskolan syntes böra behandlas i nämnda sammanhang, inskränkte sig styrelsen dock till att föreslå nyinrättande endast av professuren i marknadslära. En uppdelning av professuren i enlighet med detta styrelsens förslag synes ofrånkomlig. Om en sådan uppdel-

ning tidigare varit genomförd skulle det sannolikt varit lättare att finna en kompetent person för de centrala delarna av ämnet.

Vid behandlingen av denna styrelsens för lantbrukshögskolan framställning erinrade föredragande departementschefen om att särskilda sakkunniga jämlikt bemyndigande den 29 november 1946 blivit tillkallade för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den framtida utvecklingen och omfattningen av högskolorna på jordbrukets och skogsbrukets område. Departementschefen fann därför med bifall av Kungl. Maj:t, att återhållsamhet borde iakttagas vad beträffar inrättandet av nya tjänster samt att frågan om en ny professur bl. a. i marknadslära icke nu borde upptagas till prövning. Departementschefen tillstyrkte däremot, att ett mindre anslag å 750 kr. måtte ställas till förfogande till en ny specialläraryrkebefattning i affärsbokföring samt att 6 000 kr. på grund av det ökade elevantalet måtte anvisas till assistenthjälp vid lantbrukshögskolans ekonomiska institution.

Affärsbokföring får enligt vårt förmenande betraktas som ett inledande läroämne till marknadsläran. Förslaget om inrättandet av en ny specialläraryrkebefattning i affärsbokföring torde därför innebära, att departementschefen i princip erkänt behovet av utvidgad undervisning i marknadslära. Förslagen i årets statsverksproposition innebära ju heller icke någon negativ inställning till frågan om en utvidgad ekonomisk forskning och undervisning vid lantbrukshögskolan. Men då en av lantbrukshögskolan verkställd allmän utredning rörande den ekonomiska undervisningen redan föreligger, och då behovet av en personalförstärkning i ämnet redan nu är särskilt starkt påkallad, synes oss frågan emellertid böra upptagas till prövning redan vid årets riksdag. Alldeles oberoende av de resultat, vartill den nytillsatta utredningen kan komma, synes inrättandet av en professur i marknadslära vara ett minimikrav, som omedelbart bör tillmötesgå.

De stora jordbruksekonomiska frågor, som förebådats till årets riksdag utgöra ytterligare ett tungt vägande skäl för att denna fråga snarast löses. Kraven på en rationellt bedriven jordbruksproduktion, byggd på en med hänsyn till skilda betingelser bärande ekonomisk grundval, ha under de senaste åren i hög grad stegrats och komma av alla tecken att döma att ytterligare skärpas. Samtidigt komma allt större krav att ställas på jordbrukarnas ekonomiska organisationer. De måste stå väl rustade att kunna tillämpa de modernaste och mest kostnadsbesparande metoder vid tillvaratagande och distribuering av jordbrukets produkter, liksom vid förmedling av dess förnödenheter. Utvecklingen har i hög grad givit den ekonomiska delen av jordbruksforskningen ökad betydelse. De ekonomiska ämnena vid lantbrukshögskolan böra därför inte ytterligare under obestämd tid få intaga en i förhållande till de tekniska ämnena undanskymd plats.

En framstående företrädare för jordbrukets organisationer framhöll också nyligen i ett offentligt föredrag med beklagande, att den ekonomiska

forskningen inom jordbrukets område ej tillräckligt tillgodosetts och beaktats i vårt land. Förklaringen härtill ligger till stor del i statens tidigare njugghet med behövligen anslag. Behovet av skolade ekonomer i det nu pågående koncentrations- och rationaliseringsarbetet ej minst inom föreningsrörelsen blir alltmer kännbart. Det är anledning att starkt betona denna sak. Det ligger fara i dröjsmål.

Lantbrukshögskolans styrelse har vidare föreslagit, att lokalfrågan för den nya institutionen för marknadslära skulle ordnas på så sätt, att 5 st. stipendierum i samma våning som ekonomiska institutionen vid högskolan skulle tagas i anspråk för marknadsläran. Den har därför begärt medel för ökning av de kontanta stipendiebeloppen. Vidare har den begärt medel för utrustning av den nya institutionen samt ett årligt materialanslag. Dessa poster uppgå till sammanlagt 28 500 kronor.

Tillsättningen av de tjänstemän, som skulle komma i fråga under förutsättning att denna motion bifalles, torde emellertid komma att kräva en så pass lång tid, att medel för de nu nämnda ändamålen ej torde behöva anvisas förrän för budgetåret 1948/49. Av nu nämnd anledning måste det i högskolestyrelsens framställning begärda anslaget till speciallärare anvisas för budgetåret 1947/48, även om denna motion bifalles.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställes i anslutning till högskolestyrelsens av kungl. lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission tillstyrkta förslag

att riksdagen måtte besluta,

att en särskild professur i marknadslära upprättas vid lantbrukshögskolan och att medel beviljas för anställande av en professor i lönegrad A 30, en assistent med ett arvode av 7 200 kr., ett kontorsbiträde i lönegrad Eo 4 samt för tillfällig arbetskraft 1 500 kr., samt

att medel beviljas för att vid den nuvarande ekonomiska institutionen inrätta en 1:ste assistentbefattning i lönegrad Eo 21 och en kontorsbiträdesbefattning i lönegrad Eo 4.

Stockholm den 22 januari 1947.

And. Stjärne.

Edvin Jacobsson
i Igelsbo.

Nils Persson
i Svensköp.

Birger Utbult.

Bertil Ohlin.

Sven Antby.